

Романо-германська
(континентально-
європейська) система

Однією з «найстаріших» на юридичній карті світу є романо-германська правова сім'я, що охоплює національні правові системи Європейського континенту, і риси якої, через відповідні історико-політичні процеси, мають прояв у різних країнах інших континентів.

Романо-германська правова сім'я (континентальна) – це сукупність національних правових систем країн континентальної Європи, що мають схожість історичного генезису на основі давньоримського права та його пристосування (разом з канонічним правом і місцевими звичаями) до нових національних умов, спільні засади правового регулювання, подібні риси структури права з поділом на публічне і приватне право, одноманітне розуміння природи норми права як правила поведінки загального характеру, єдність системи форм (джерел) права, основною з яких є нормативно-правовий акт.

Романо-германська правова сім'я охоплює дві групи

правових систем:

романську, до якої відносять Італію, Францію, Нідерланди, Бельгію тощо, та германську, до якої входять Німеччина, Австрія, Угорщина та ін.

Історичними коренями романо-германського права визнаються римське цивільне право (перш за все й особливо для романської групи) та місцеві звичаї та «закони варварів» германських племен (для германської групи відповідно), що й визначили історичний шлях формування та розвитку правових систем континентальної Європи.

Кожен історичний період формування та розвитку романо-германського права привніс певні особливості, що й визначають основні риси романо-германської правової сім'ї:

- домінування суб'єктивних прав і свобод, а не обов'язків людини.

Право країн континентальної Європи є одним з найбільш гуманістично спрямованих у світі, що підтверджується чинністю відповідних регіональних міжнародно-правових документів, зокрема Європейською Конвенцією про захист прав та основоположних свобод людини від 4 листопада 1950

р.;

- галузевий характер права, що має вияв у сформованих сукупностях правових норм, які регулюють певну сферу однотипних суспільних відносин;

- чітка побудова структури права, що знаходить свій вираз у поділі на публічне і приватне

- провідна роль у формуванні правових норм відводиться законодавцю, який визначає характер норми права як загального правила поведінки;

Кожен історичний період формування та розвитку романо-германського права привніс певні особливості, що й визначають основні риси романо-германської правової сім'ї:

- єдина ієрархічно побудована система форм (джерел) права, домінуюче місце в якій посідає нормативний акт, наявність писаних конституцій як основних законів держави;

- суттєве значення підзаконних нормативно-правових актів. Крім законів у власному значенні слова, «писане право» країн романо-германської правової сім'ї містить також норми і приписи, прийняті на виконання законів, та видані не парламентом, а іншими державними (адміністративними) органами;

- високий рівень нормативних узагальнень, що досягається завдяки кодифікації, результатом якої є галузеві кодекси;

- правовий звичай є другорядною формою (джерелом) права. Звичай діє як «доповнення до закону», сфери застосування звичаю «крім закону» і «проти закону» дуже обмежені прогресом кодифікації, хоч існування таких її не заперечуються;

Правова система Ради Європи (як міждержавна) та правова система Європейського Союзу (як наднаціональна), функціонують у межах романо-германської правової сім'ї, визначаючи сучасний етап її розвитку, який характеризується високим ступенем процесів правової гармонізації, інтеграції та уніфікації права.

Правова система Ради Європи як міжнародної регіональної організації характеризується такими ознаками:

1) функціонування її в межах, визначених установчим документом (Статутом) та у відповідності із загальновизнаними міжнародними (універсальними та регіональними) нормами і принципами;

2) наявність основних елементів – суб'єктів міжнародного права;

3) наявність загальних міжнародно-правових норм, що об'єктивуються у відповідних зовнішніх формах права;

4) значна роль судових прецедентів у галузі захисту прав людини;

5) наявність у Європейського Суду з прав людини, в низці випадків, нормотворчих функцій;

До основних ознак, що характеризують правову систему Європейського Союзу, можна віднести:

- 1) функціонування на основі та в межах, визначених установчими документами, а також у відповідності із загальноновизнаними нормами та принципами міжнародного права;
- 2) наявність основних елементів – суб'єктів міжнародного права, насамперед, держав-учасниць;
- 3) наявність органів, що виконують нормотворчі та правозастосовні (зокрема судові) функції;
- 4) наявність системи права з поділом її на первинне та вторинне право;
- 5) наявність спільного правового поля для норм міжнародного, національного права та права Співтовариств;
- 6) особливий характер системи джерел права,

Завдяки суспільно-політичним та економічним процесам різних історичних етапів розвитку світового співтовариства характерні риси романо-германського права зазнали поширення майже на всіх континентах світу (Північній і Південній Америці, Африки, Азії).